

tudi za regulacijo plač učiteljstvu in to toliko bolj, ker se sedanja beraška plača učiteljstva s se danjo plačo oficirjev niti primerjati ne da. (Konec.)

## Narodna misel.\*)

Piše koroški tovariš.

Slovenska javnost stoji pod vtiskom žalostnih dogodkov izza polpreteklih dni. Tudi oni, ki so doslej brezbrizno gledali obupni boj, ki ga bje mali naš narod za svoj obstoj, so se zdramili; narodna zavednost je prešinila najširše sloje narodove. Skrb slehrnega narodnjaka mora sedaj biti, da sedanje ugodno razpoloženje rodi trajno narodno požrtvovalnost, trajne uspehe. Kri mladih žrtv ne sme biti prelita zaman. Oploditi mora z narodnim duhom hotenje in mišljenje slehrnega Slovenca. Naj zavlada med narodom spoznanje o opasnosti našega narodnega položaja, naj se slehrni zave, da bijemo boj za življenje ali smrt. Trpkost je doslej navdajala sree narodnega Slovenca spričo brezbriznosti, s katero je gledala pretežna večina rojakov, ne izvzemši inteligence, tragični boj obmejnih bratov. Prav kakor da bi narodnega vprašanje za nas ne bilo, kakor da nam ne bi pretela v narodnem oziru nobena nevarnost.

Nasprotno je Nemec, ki ne brani svoje posesti, ki napada, ki je vsepovsod v ofenzivi, tiho in premišljeno delal, da nas izrine z našega ozemlja, da nas prežene z rodne grude. S pomočjo „Südmarke“ nam leto za letom pokupava najlepše kose naše zemlje in pri tem postopa po docela premišljenem načrtu; s pomočjo „Schulvereine“ nam odtujuje in potuje deco. Na Koroškem je slehrni nemški in nemškutarski učitelj marljiv član in agitator nemških „obrambnih“ recte napadalnih društev. In pri nas!? Priznajmo, da se glede narodne požrtvovalnosti lahko marsikaj učimo od svojih nemških stanovskih tovarišev. V koliko večji meri bi bila dolžnost slovenskega učitelja, delati za naše edino obrambno društvo, ki smo brez njega na milost in nemilost izročeni narodnim nasprotnikom.

Usodni dan v Ljubljani naj bo pomnik v razvoju slovenskega učiteljstva, naj pomeni vstop v novo dobo, dobo intenzivnega, dalekovidnejšega, organizovanega narodno-kulturnega delovanja.

Tovariši izvenkoroški! Ne zamerite mi odkrite besede! Ponosna, mogočna je naša organizacija, vzorno izvedena v vsakem oziru. Imponujoč je vaš složni nastop na zunaj. A zdi se mi, da zunanje organizacije ne dosega notranja, obstoječa v tesnem duševnem združenju, v skupnem smotrenem delu v dosegu skupnih smotrov, v resnem in pogumnem proučevanju in reševanju velikih kulturnih vprašanj. Zdi se mi, da manjka organizaciji ideje vodnice, ki bi vse slovensko učiteljstvo združila v eno veliko duševno enoto, ki bi posameznika kakor celoto navdajala s potrebnim navdušenjem in požrtvovalnostjo.

Znabiti me zavrnete, češ, dovolj idealno in nesebično je slovensko učiteljstvo delovalo in reševalo svojo kulturno misijo, dovolj in preveč spričo sramotne svoje plače, spričo bednega svojega gmotnega položaja. Odgovorjam: Baš v teh hudih časih potrebuje učiteljstvo krepke duševne opore, da mu ne klone duh, da ne izgubi veselja do dela, kar bi zanj pomenilo duševno smrt, njegovo in slovenske dece pogubo.

Porečo kdo: Imamo vodnico, ki smo šli zvesto za njo in hočemo hoditi: to je misel svobodna, misel napredna.

Svobodna misel! Trdim z vso resnobo in z vsem prepričanjem: Svobodna misel (na sebi kot nekaj absolutnega) — to je fantom brez jasne, brez konkretne vsebine, je varljivo geslo, ki — ako ga izkušamo udeležiti — nas vodi do fanatizma in tesnosrčnosti, do preziranj zakonitih pogojev razvoja, do preziranj faktorjev, ki igrajo v razvoju narodovem veljavno nalogo. Kar v njega znamenju ustvarimo, se nam sproti ruši, za hipnimi uspehi pridejo razočaranja.

Znabiti zmaja ta ali oni z glavo, misleč si, da mora biti, kdor kaj takega trdi, pristen reakcionar. Boga mi, nisem! Kakor ljubim svoj rod, tako sovražim duševno temo in suženjstvo. A ne zadostuje to, poznati moramo tudi sredstva, da to tmimo preženemo, da dvig-

nemo narod v ono duševno ozračje, koder bo svobodno dihal, svobodno se razvijal. V to svrhu pa je treba globokega upogleda v duševni položaj in razvoj narodov, treba je poznati činitelje tega razvoja, poznati temeljne njegove zakone. Za tem spoznanjem mora potem priti vztrajno, požrtvovalno, premišljeno kulturno delo.

Tako velike naloge pa se moremo z uspehom lotiti le, ako imamo idejo vodnico, ki nas sigurno vodi do smotra.

Tako vodnico pa imamo v narodni misli.

Narodna misel nas edino vede do pravega napredka, nas vodi po potih zakonitega razvoja; v nje znamenju bo naše delo smotrno in uspešno.

Narodna misel, dovolj globoko posmatrana, nas varuje narodnega šovinizma, ki je zdravemu napredku narodovemu na kvar, ona nam odpre upogled v bodoči kulturni in politički razvoj narodov, nam odpre široke vidike, s katerih pregledamo svoj resnični narodni položaj.

Ona zbuja misel in veselje do pravega kulturnega dela, nas navaja in sili, da zavzamemo stališče napram najvažnejšim kulturnim vprašanjem, vprašanjem kakor so socialna, verska, plemenska, moralna, da nam v roke ključ za rešitev teh vprašanj v smislu pravega narodnega napredka.

Narodna ideja je visoka, aristokratska, a zaeno tudi demokratska in človekoljubna.

Kadar proderemo v bistvo narodne ideje, kadar bomo v resnici narodni, ne bomo čutili potrebe poleg narodnega svojega mišljenja še poudarjati svoje naprednosti, svojega demokratizma, zakaj vse to je narodni misli bistveno. Jaz sem naroden, to pomeni, da sem tudi svobodnega, demokratskega, človekoljubnega mišljenja.

Poglobljanje v narodno misel nas bo varovalo političke strasti, nas bo vedlo do treznega posmatranja in uvaževanja vseh faktorjev, ki igrajo v javnem in kulturnem življenju narodovem trajno ulogo. Jasno stališče bomo zavzeli v političkem življenju, ker bodo za nas kot za kulturnega faktorja, stoječega v službi splošnega narodnega napredka, ne samo enega sloja ali ene interesne skupine, merodajni zgolj narodni, ne pa politički interesi. Na pr. bo tam, koder si stojita nasproti dve narodni, torej napredni stranki, ki jih ločijo zgolj politički interesi naše stališče nadstrankarsko.

Narodna misel je najboljši kriterij za naprednost političke stranke ali kulturne struje. Kar je protinacionalno, služi posredno ali neposredno reakciji. Protinacionalnost in klerikalizem je istovetno. Zavedajmo se tega. V kolikor sta posameznik ali stranka narodna, v toliko sta napredna, v kolikor nista, v toliko sta klerikalna, oziroma reakcionarna. Narodna misel je najhujša nasprotnica, je edino protitežje pogubnih stremljenj breznarodnih sil. Zakaj narodnost pomeni poudarjanje narodne samobitnosti, stremjenje po poglobljanju duševnega življenja narodovega, pomeni poudarjanje prava do samoodločbe, samovlade narodove, pomeni vero v življenje, v lastno moč narodovo. Ponosen, zaveden narod ne bo nikdar tlačnil, najmanj duševno, marveč bo sam odločeval o svoji usodi.

Iz pravega narodnega mišljenja se rodi strpnost do drugih narodov, razumevanje in uvaževanje njih individualnosti, česar pri nacionalno-indiferentnem človeku ne dobiš.

Narodna misel nas vodi končno v svojih zadnjih konsekvencah do spoznavanja bistva krščanstva, do spoznavanja veličine, globokosti ideje krščanske, do gorke ljubavi do njega nositelja in predstavitelja. Ona nam tako odpre zadnje vidike v razvoju človeštva, posameznika pa vodi do trdnega, človekoljubnega življenjskega naziranja, ker mu je kažipot do vzora vseh vzorov, do Krista, v čigar osebnosti se na čudežen način manifestira najgloblja vera v božanstvenost človeške narave, najgloblje spoštovanje do nje, najgloblja ljubezen do izvora vsega življenja, do Boga, ljubezen do bližnjega in do samega sebe.

Samospoštovanje, spoštovanje in ljubezen do lastne božanstvene narave, je krščanskemu naziranju nekaj bistvenega. Poglobljanje verskega življenja narodovega je velevažen del narodne vzgoje. Narodno in krščansko mišljenje se ne izključujeta, si ne nasprotujeta. Ne pridemo torej v položaj, da bi zaradi svojega krščanskega naziranja zapostavljali narodno

misel, in demagogi so tisti, ki hočejo ustvariti umetno nasprotje med verskimi in narodnimi interesi, poudarjajoč, da je treba veri na ljubo žrtvovati, če treba, tudi narodne interese. Delajo to iz očitnega sovraštva do narodne misli, ki vzgaja narod do samostojnosti in je zato nasprotna njih političkim stremljenjem, stremljenjem, ki so razvoju narodne samozvesti, narodne samobitnosti skrajno sovražne. (Konec.)

## Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani. registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca septembra: K 160.792.60.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

## Kdo nam more pomagati!

K sedanjim dogodkom na slovenskem ozemlju.

(Konec.)

Ozrimo se daleč naokolo: bodimo čuječi in ne pozabimo svojega lastnega stališča, da imamo izpregledati v tem času stan, rojstvo in mišljenje; vse to nam bodi le oblika, vse drugo stvar! Kjer bo to, ne bodo se pokazali nasledki, ki so se do sedaj jasno prikazovali: tam nezadovoljnost, tu jeza in podcenjevanje, tam obup, neusmiljenost in malovernost. Vez do naših sobratov je bila nekako umetno spleena; vlekla se je dostikrat le zato, da so se mogli nekateri omalovaževati; bila je to slaba vez, podobna pajčevini, ki jo vsak vetrič pretrga. Tu se mora brezobzirno izpustiti stare grehe, ki so človeka usužnjevali s preveliko udobnostjo, da se ni mogel približevati svojemu sotrpnu. Tudi napačna ljubezen, trmoglavo in strastno ravnanje v vsakem oziru se ima razbliniti, da se nam oči odpro daleč okolo sebe, da dosežemo to, za kar smo. Ta sapa, ki se je začela v prekoristno civilizatorsko podjetje, nam ne more biti skrita. Čutimo in čutili bomo to sapo večalimanj vsi ali vedeti moramo pa tudi, da prihaja iz globine blagodušnega srca, ki se z očetovsko ljubeznijo obrača do vseh sotrpinov. Kdo pa more poznati svoje sotrpine bolj nego trpin sam? — Prazno je govoričenje, da nas more osrečiti drugih ponos, moč, bogastvo. Osrečiti nas more naša probuja, naša zavest, da smo mi ponosni, močni in bogati sami v sebi in sami v svojem.

V mladini je temelj vse blaginje za poznejšo človeško dobo. Kakor se mlado drevesce nagne, tako bo raslo tudi staro drevo. Poizkušalo se je tudi tu in se poizkušalo na različni način, in ne moremo reči, da zaman. V tem pa imamo tudi največjo zaslombo, ker se vsak rad ozira na tiste, ki bodo za njim nadaljevali zapričeto delo. Sami smo bili nekaj mladi; potrebovali smo pomoči svojih starejših; dobili smo jo; zato smo jim danes hvaležni.

Kakor tu mora nam vsem hvaležnost igrati v očeh, ko vidimo, da se nas smatra za zrele ali nezrele — to se pravi — izšolane za življenje ali ne, za moče ali za deteta prihodnjih časov. Ta deteta pa se morajo krepiti, vaditi se še v samostojnosti in samozatajevanju. Marsikdo ni še tako trden, da bi mogel stati v boju kakor pravi junak, ki se proti njemu sestavlja sto in sto ovir.

Res, odkritosrčnosti ni prave, ko se ne more šibki toliko ojačiti, da bi izpovedal, kar mu leži na srcu.

Je li to resnica, ko se komu vse mogoče obljublja; vsakovrstne sladke besede poplavlja celo družbe, skupine; vse govori o vrlinah, ki jih ni? Je li prav, da se z lastnimi očmi pogleduje na tujo last, na to, kar je le od danes do jutri in da se posluša zopet te zavedljive obljube, ki niso nič drugega nego prazna pena? S tem se najvažnejše reči omalovažujejo, in naša volja se spravi ob dobro ime. Imeti moramo res oči, ušesa in usta in se ne varati. Čas ničesar ne reče ter leti brzo in pušča za seboj določeno orisane slike jakih pa tudi podlih potez. Plemenitost, ta najlepša čednost, ki je dandanes povsod razširjena, se ne sme zlorabljati.

Še preden je zasijala luč krščanstva, je bila plemenitost, hrabrost in slava dokaj v časti. Tudi potem in še dandanes so v jako visoki meri zastopane po vseh kulturnih delih sveta. Mej med njimi pa ni [tako lahko dobiti kakor nekaj; te lastnosti se sedaj dobe skoraj v vsakem človeku, bodi na kmetih ali v mestu. Ali da bi se morale te lastnosti na omenjeni način slabiti, bi nam kazalo slab odsev splošne napredujoče kulture. Egoizem je sicer vsakemu človeku neobhodno potreben; a zamore biti ravno tako nepotreben in celo škodljiv, ako ni v določenih mejah. Meje ogoizmu zamoremo iskati le v človeški družbi. Tu mora drugi veljati istotako kakor jaz, da, vsi več kakor jaz. Poznajo je tudi, da ima takiste manj vreden človek, da celo tat ali kak drug hudodelnik pravico do življenja, ker tudi on je ustvarjen in je morda zaradi nas prišel v take okoliščine. Pomagati mu nismo mogli ali znali, da bi bil to kot mi; zato moramo vsaj sedaj skrbeti zanj. Nekoč so se izvrševala velika hudodelstva, ki jih sedaj ni v taki množini. Za vse to se imamo zahvaliti moči civilizacije, četudi je dokaj več razpoloženja za napake pri tako raznih oblikah, ki so dandanes. Z rastom prebivalstva je slutiti še mnogih reform in mnogega napredka, ako tudi izvzamemo nesreče ali kake druge naravne preobrate.

Velika ideja samopomoči lastnim bratom mora dobiti energičnih in pripravljenih moč, ki se ne boje zgrabit s polno roko v življenja pisano grudo. Biti mora obenem vsak oratar, ki dela od zore do mraka in hodi za plugom, delajoč blagoslovljene brazde v svojo grudo. Čutiti ima isto, kar njegov sobrat, da mu je delo sladko, boj krepčalen, ker ve, zakaj dela in komu pomaga. Socialno delo mu mora biti v prvi vrsti kažipot do velikega podjetja osamosvoje teptanih in stiskanih sobratov. Ptič feniks ima zleteti iz ostankov in odlomkov starih navad ter poleteti k vseživljajočemu solncu. Ne smemo si domišljevati, da ne delamo, da držimo roke križem, ko opravljamo razna druga opravila. Vsakdo ne more istega opravljati v ravnoistem času. Da se zgradba zida, je treba, da eni donajajo kamenje, pesek, drugi morajo zidati, tretji zopet obdelovati in likati kamenje; vsi gledajo osrečujoče, kako se zgradba viša in širi ter željno pričakujejo, kdaj se vse to dogradi in konča. Marsikaterih naporov je treba od njih, medtem ko so drugi komaj prizadeti. Ako tudi nimajo vsi enakega dela, vendar imajo vsi enako zaslugo, da se trudijo, da se gibljejo v isti namen. Kar eden zida, drugi ne more podirati. Da je le namen, isti, pa je dobro.

Ne podirati kake stvari z nevoščljivostjo ali z napuhom in z drugimi ničvrednimi sredstvi! S pravim delom, najsibo kakršnimkoli, vrlo naprej za istim smotrom! Imejmo vedno pred očmi smoter in poslužujmo se zakonitih sredstev, in hiša bo prej pod streho, nego si mi mislimo.

Sovražnost ima sicer velikansko moč, ali pri takih organizovanih delaveh se mora razrušiti kakor stara zgradba. Preden se to zgodi, se organizovani z dušo in telesom približajmo vsakemu svojemu sobratu in sotrpnu ter z njim v stiku stopimo tja, kjer več oči več vidi. Razobesimo na veliki zvon vse potrebe, vse težnje, vse prošnje, ki jih vemo, in razkrijmo vsakemu resnico. Resnica je ona zvezda vodnica, ki ugaja današnjemu človeku. Ne stan, naslov in ime, ampak pravičnost naj zavlađa v človeku; pravičnost, ki je posestrima z resnico. Resnico ima rad vsak, ni ga nobenega, ki ji maši ušesa. Resnica je oni neusahljivi vir, ki osveži človeka in mu da zaupanje in ljubezen do svojega pobratima.

Dolga, jako dolga je pot, ki nas privede do zasluženja; a je gotova. Proč od sebe krinke, ki pačijo obraz, ter idi neustrašno in po poti preudarjaj ter misli na posledice, na poslednji vzrok svojega namena. Brez namena se ne odpravi niti korak daleč, ker čas je zlato. Izgubljena minuta se več ne povrne. Povsod, kamor prideš, k vsakemu svojemu bratu, poišči zaupanja, da mu poveš resnico, preprosto brez umetnih dostavkov in prišedši do zadnjega, je delo tvoje skoro končano. Veselo se oziraj na sadove svojega prizadetja. Ker je šola življenja večkrat nemirna in zato za vsakega večalimanj burna, ne vznemirjaj se; ne toži, če te kaj žali, posebno pa ne onikrat, ko veš, da mora tako biti. Pridobivaj si z mirno ravnodušnostjo korak za korakom srca svojih dragih, ker v vzdržnosti je prava moč.

\*) Na željo pisateljevo tiskano brez izpremene. Uredn.

Dosegel si več nego z goljufo, pridruženjem in brezspesnim pehanjem posebno tistikrat, ko uvidiš, da bi bilo vse to nepotrebno.

Pregovor pravi: Pravega prijatelja poizkusiš le v nesreči. Ni ga človeka, ki bi bil popolnoma srečen, ker sreča ne obstoji v uživanju, bogastvu, časti, moči ali gospodstvu nad svojimi drugimi; sreča je le zadovoljnost, ki si jo lahko naredi vsakdo sam, ker vsak je svoje sreče kovač. Sreča je le subjektivno čuvstvo, ki ga zadobi človek s pravim delom. Ali more biti srečen tisti, ki ne ve, kaj je pravo, resno delo, ki ni imel nikoli prilike pokazati svoje volje, temveč je živel vedno ob enakomernih naravnih presledkih? Ne moremo reči, da je; zato je tako malo resničnih prijateljev v navadnem življenju. Komur se pa kaže to življenje boj, pravi boj ali delo, ki zahteva tudi samozatajevanja in celo sile, komur je v življenju delo in tolažba drugim glavna stvar, ta je srečen, s počitkom in uživanjem bo vsak slabo sodil o drugem, ki je dolžan z njim sočuvstvovati. Ta je le navidezni prijatelj. Sreča je pa tudi opoteča. Malokateri srečnik je, ki ve srečo obdržati. Danes je vse, bogat, spoštovan, in vsi se mu laskajo. To so le kratki trenutki, ki — komaj dospeli — že ubeže. More li to se primerjati s pravim srečnim življenjem, ki kakor luč solca ogreva vse stvari ter jih prijateljsko brani pred temo? Torej ne v trenutni zadovoljnosti, temveč v vsem življenju, ki kaže delovanje in način z ozirom na omiko in plemenitost, se more ceniti srečo našo in drugih.

Med vsemi stanovi se dobe take prosvetljene osebe, ki se žrtvujejo skupnim interesom, ki so pripravljene, ko pride primeren čas, iti na vzvišeno mesto ter delovati v proseh človestva. Ker morajo biti le taki, ki so res močje z dušo in telesom in se ne zapostavljajo, temveč so svetla luč ali gorko solnce bratske ljubezni. Mnogo je sicer poklicanih, a malo izvoljenih.

A. M.

## Naši dnevi na vseslovanskem avstrijskem učiteljskem shodu.

(Dalje.)

### Ustanovni shod „Zveze avstrijskega slovanskega učiteljstva“.

Kot najlepši dan v svojem dolgoletnem učiteljevanju smo zapisali v svoje anale, in z zlatimi črkami, dan 12. avgust 1908.

Uverjeni smo bili že, odkar smo zapustili učiteljišče, da se more slovansko učiteljstvo — ako že ne vesoljno, pa vsaj avstrijsko-slovansko — prejalistično strniti v mogočno slovansko učiteljsko zvezo, ki si bo zapisala na svoj prapor devizo, da je ravno slovansko učiteljstvo poklicano zbuditi v srečo vs. slovanske zavesti, da je bodočnost v njegovih rokah.

In ta vera je postala v nas tako trdna in živa, da smo že davno slutili, da mora v kratkem nastopiti oni usodepolni dan, ko se osnuje taka zveza.

In sanjali smo o slovesnosti tega dneva, v duhu smo si slikali veličastnost prvega takega shoda, a naše najsmelejše načrte je prekosil nepozabni dan 12. avgusta, — ko se je faktično rodila „Zveza avstrijskega slovanskega učiteljstva“.

In lahko bi zaklicali s prerokom: „Gospod, dal si mi dočakati najlepši dan mojega življenja, ko sem videl združeno v medsebojni ljubezni vseslovansko učiteljstvo, sedaj pa lahko zapusti moja duša to zemeljsko pot...“

A v naši duši je odmeval večno lepi vzklík nebeškega oblagodarjenca:

Le vstani vborni narod moj,  
do danes v prah teptan,  
— — — — —  
tvoj je vstajenja dan!

In kako slovesen je bil porod „Zveze avstrijskega slovanskega učiteljstva“ na dan 12. avgusta l. 1908, ki se je vršil v slavnostno odeti veliki dvorani „Žofina“! Prisostovalo je tej slovesnosti dvaindeset slovenskih učiteljev in učiteljic, dvaindeset hrvaških, štirinajst srbskih iz svobodne kraljevine, nad šestdeset Poljakov in Poljakinj, blizu šestnajst slovaških trpinov, trije Bolgari in celo nekaj Rusov in Rusinov, a Čehi so postavili kar na tisoče mož!

Točno ob 3. uri popoldne je otvoril tov. Ad. Schuster ta velepomembni shod z iskrenim pozdravom vsem navzočim poudarjaje, kako vzvišeno, a tudi težavno nalogo si je na-

delo slovansko učiteljstvo, ako se je zasnovo tako veličastno društvo, ki reprezentuje mogočno armado 25.000 ljudskih pionirjev. Velika je naša naloga, spoznavati se bo treba, in to hočemo doseči z izdavanjem raznih publikacij ki jim bo prva naloga, razpravljati o razvoju posameznih narodov na duševnem in gospodarskem polju, a kakor nadaljni naš korak bo, osnovati si redni časopis, ki naj bi tolmačil težnje učiteljstva v njihovem jeziku. A tudi v političnem oziru čaka to zvezo važna naloga; treba ji bo imeti v vidiku deco onih izpostavljenih krajev, ki jih upa ugrabiti naš narodni nasprotnik. Treba se bo tesno tudi združiti proti vsakemu neprijatelju ter mu dokazati, da je i učitelj človek-državljan, ki mu gredo iste pravice, kakor vsakemu drugemu stanu. Ponesti moramo v narod prepričanje, da kar dá narod učiteljstvu, to dá sebi, zakaj le dobro situirano učiteljstvo more posvetiti vse svoje moči šoli in narodu. — Pozdrav je bil sprejet s frenetičnim aplavzom in odmevali so dobroklieci v vseh slovanskih jezikih.

Po tem pozdravu so se oglašali k besedi posamezni zastopniki navzočih narodnosti.

Tovariš Stanislav Novak iz Krakovega pozdravlja shod v imenu poljske učiteljske zveze, veseleč se, da se je slovansko učiteljstvo strnilo v eno in mogočno rodovino in tej rodovini pristopa z veseljem tudi poljsko učiteljstvo. Ako hočemo povzdigniti šolstvo, je treba podpreti gmotno učiteljstvo ter mu dati vse državljanske, politične in gospodarske pravice.

Tovariš L. Jelenc poudarja, da smo sicer že združeni v posamezna deželna društva, a treba je bilo združiti vse teh raznih podeželnih društev, zakaj le s tako združitvijo dobimo protiutež proti Nemcu.

Tovariš Mihajlo Sozanski je nazdravil v imenu rusinskega učiteljstva, opominjaje, da rusinsko učiteljstvo rado pristopa tej združitvi, ker je prepričan, da bo društvo preveval pravi demokratski duh, kjer bomo v lepi harmoniji delali v blagor našega slovanskega naroda.

Tovariš Davorin Trstenjak do naša pozdrave hrvaškega učiteljstva, poudarjaje, da je značilen za ustanovitev te zveze kraj, kjer smo se ravno letos sešli, ko smo videli, kako složno nastopa češki narod pri svojih zahtevah po čeških šolah, ko je tako veličastno manifestoval pretečeno nedeljo.

Tovarišica A. Zelinkova je pozdravila shod v imenu čeških učiteljic, a tovariš I. Axmann, učitelj na Komenského šoli na Dunaju, slika v živih barvah trnjevo pot, ki jo hodijo dunajski Čehi, da bi dosegli svojim otrokom češke javne šole. 25 let bijemo boj za narodne šole v avstrijski prestolnici, kjer je nad 200.000 Čehov in kjer se blišči na cesarski palači pomemben rek: „Justitia regnum fundamentum“, a uslišani nismo. Prosi zbrano učiteljstvo, da ponese ta fakt avstrijske pravice med slovanske narode. —

Ker je čas bliskovito hitel in so bila na ta popoldan napovedana še druga zborovanja, je morala izostati velevažen referat glaseč se: „O ukoleh a cilech“ Svazu slovanskeho učiteljstva v Rakousku“. Ta referat je imel dva oddelka, in sicer: a) „Mezi učitelstvom“, referent B. Skala, in b) „V národe“, referent M. Hajny. Ker bodeta oba referata tako še posebe natisnjena, hočemo izpregovoriti o njih svoječasnó.

Volitev v odbor „Zveze avstrijskega slovanskega učiteljstva“ — pravila so itak že objavljena v „Učiteljskem Tovarišu“ — se je vršila z vzklikom, in sicer so bili voljeni za dobo dveh let sledeči tovariši in tovarišice: predsednik Josef Černý, učitelj v Pragi, tajnik M. Hajny, učitelj v Břežovu na Moravskem; blagajnik Ad. Schuster, učitelj v Bojanovem; I. podpredsednik Poljak St. Novak iz Krakovega; II. podpredsednik Rusin Mihajlo Sozansky, učitelj v Jasenici; Silni pri Drohobiču; odborniki: E. Gangl, deželni poslanec in učitelj v Idriji, Dragotin Přibil, c. kr. okrajni šolski nazdornik na otoku Krku, Vjekoslav Marinković, profesor v Spljitu; B. Herasimovič, učitelj v Bukovini, V. Bieronski, učitelj v Galiciji, in Mar. Gebauerjeva, učiteljica v Kromerizu.

Izvoljenec je priredilo zbrano učiteljstvo viharne ovacije.

Na predlog St. Novaka se je določil kakor kraj prihodnjemu občenemu zboru po preteku 2 let zveze Krakovo v Galiciji.

K raznimi predlogi se je zglasil najprej

profesor dr. I. Drtina, ki je predlagal, da naj se zveza obrne na merodajno mesto, da dobe slovanski narodi enake pravice do lastnih šol, kakršne imajo n. pr. Nemci.

Profesor V. Marinković je v daljši razpravi našteval vse one rak-rane ljudskega hrvaškega šolstva v Dalmaciji ter sklepno prosil, da posveti Zveza tem šolam svojo pažnjo.

Tovariš A. Pesek je nasvetoval, da se Zveza poprimi z vso vneto že izprožene misli o ustanovitvi potrebnega zdravilišča za učiteljstvo kje ob morju.

S tem je bilo končano velepomembno prvo zborovanje „Zveze avstrijskega slovanskega učiteljstva“. Predsednik pripravljalnega odbora A. Schuster se iskreno zahvali vsem udeležencem, poudarjaje, da je Zvezi zagotovljen obstoj, zakaj dvomiti ne more, da bi ta Zveza zaspala spanje pravičnih, ko vidi zbranega toliko učiteljstva, ki je prihitelo na to zborovanje iz vseh delov slovanskega ozemlja, ne boječ se ogromnih gmotnih stroškov in ne strahč se daljne poti. — Sklepno je povabil vse udeležnike na prijateljski sestanek v „Narodni dom“ na Vinohrade.

S tem bi bila naša naloga kakor poročevalca o ustanovnem zboru „Zveze avstrijskega slovanskega učiteljstva“ končana. Ker sta se pa ta dan vršili še dve jako važni zborovanja, namreč glavni zbor društva „Dietvi Komenského“ in „Osmy sjezd abiturientův učiteljskych nastav z roku 1908“, hočemo tudi o tem izpregovoriti. A končno hočemo dodati kratek komentar k temu važnemu zborovanju. (Konec.)

## Vabilo

k odkritju spominske plošče pokojnemu Strmsku.

Oklic za prispevke za spominsko ploščo pokojnemu Strmsku je dobil prijazen odmev, in tako je pripravljalnemu odboru mogoče vršiti prijetno dolžnost ter vabiti vse častilce Strmskovega spomina, zlasti pa njegove p. n. tovariše k odkritju spominske plošče pri Sv. Petru na Medvedjem selu, ki se vrši v nedeljo, dne 25. oktobra 1908, ob 10. dop.

Zelezniška zveza do Mestinja je od vse strani jako ugodna. Zaradi obeda naj se blagovoli vsak udeleženec gotovo zglasti pri tov. Fr. Korbarju, nadučitelju pri Sv. Petru na Medvedjem selu, pošta Pristova. Za nezglašenje se za obed ne garantira.

Tovariši pevci naj blagovolijo prinesiti s seboj nagrobnice iz Mohorskih pesmarie.

Pripravljalni odbor.

## Iz naše organizacije.

### Kranjsko.

Učiteljsko društvo za kamniški okraj zboruje dne 22. vinotoka 1908 v Mengšu. Začetek ob 10. dopoldne.

Vzpored: Hospitacija, razgovor o nji, tajnikovo poročilo o 20 letnem društvenem delovanju, izprememba pravil in slučajnosti.

Ker bo to zborovanje važno — začrtala se bo na podlagi dosedanjih izkušenj nova pot za daljno delovanje — pričakuje, da se vsakdo iz našega okraja udeleži in znabiti tudi prejšnji naši člani socialni odsek.

### Štajersko.

Savinjsko učiteljsko društvo zboruje v četrtak, dne 22. t. m., ob 2. uri pop. na Gomilskem.

Dnevni red: 1. Poročilo posameznih šol o izvenšolskem delovanju. 2. Vrače in praznovstvo v medicini, predava g. dr. R. Karba. 3. Predlogi in nasveti.

K mnogobrojni udeležbi vabi

Rudolf Vrabl, t. č. predsednik.

Brežiško-sevniško učiteljsko društvo. V nedeljo, dne 11. t. m., zboruje brežiško-sevniško društvo v Vidmu ob pol 11. uri dop. To zborovanje je posebne važnosti, ker predava v imenu social. odseka „Zveze“ tov. A. Pesek. K obilni udeležbi vabi odbor.

## Srednješolski vestnik.

\*\* Slovenski srednješolci v Trstu. Letos obiskuje v Trstu srednje šole nad 300 slovenskih dijakov. Ker je med temi mnogo siromakov, prosi zanje podpor „Dijaško podporno društvo“ v Trstu.

\*\* Iz srednješolske službe. Aprobi-rani učiteljski kandidat dr. Milan Šerko je imenovan za suplenta na gimnaziji v Novem mestu, izprašani suplent Ivan Polovič pa za takega na gimnaziji v Kočevju.

\*\* Naslov profesorja so dobili Fran Vajda, dr. Rudolf Rothaug in dr. Andrej Puschnig.

\*\* Zastopnik deželnega šolskega sveta v kuratoriju mestnega dekliskega liceja in mestne višje dekliske šole v Ljubljani je za prihodnjo triletno funkcijsko dobo dr. Jos. Tomlinšek.

## Književnost in umetnost.

Nalezljive otroške bolezni v sliki in besedi. Po dr. Trumpovem plakatu za šolo in dom priredil dr. Démetér vitez Bleiweis-Trsteniški. Natisnila Učiteljska tiskarna. Cena 4 K. Naroča se v komisijski založbi Ig. pl. Kleinmayr in Fed. Bamberg v Ljubljani. O tem najnovejšem slovenskem učilu, brez katerega bina smela biti nobena šola in ki je hkrati neobhodno potrebna tudi za vsako družino, smo že par besedi izpregovorili v našem listu. Danes pa podajamo slovenskemu učiteljstvu o tem krasnem in vsega priporočila vrednem učilu podrobno oceno. Na uvodnem mestu našteva g. pisatelj raznealezljive otroške bolezni in sicer: ošpice, ruske, škrlatice, difterije, norice, koze, dušljivi kašelj, influenza, tifus in mumps. Potem govori o vzrokih ali roditeljih teh bolezni, o nagnjenosti k tem boleznim, o epidemiji in pojavu bolezni. Ko nam g. pisatelj na kratko, a razumljivo opiše inkubacijo (nalezbo) bolezni in kako se zabrani razširjanje, podaja prav poljudno pisano navodila za učiteljstvo in starše, kako je ravnati z bolniki in se varovati nalezljivih bolezni.

Temu sledi natančen popis in značaj otroških nalezljivih bolezni. Popisane so: ošpice (dobre), ruske, škrlatica, angina, difterija, norice, koze, dušljivi kašelj, influenza, trebušni tifus in mumps. Pojavi in znaki tu naštetih bolezni, ki so označene z razprtim tiskom, so prav izvrstno pojasnjeni s slikami.

Deželni zdravstveni svet je z veseljem pozdravil izdajo tega učila v slovenskem jeziku in kakor čujemo, se tudi g. deželni šolski nadzornik Levec za stvar jako zanima in zavzema.

Glede stvari same opozarjamo p. i. učiteljstvo in slovenske družine, da odgovarjajo kontumačne dobe povsem predpisom, ki so pri nas veljavni. Učitelju to izvrstno in prepotrebno učilo ne omogočuje le, da takoj izpozna do-tično bolezen, temveč, da v slučajih, v katerih se ni poklical zdravnik — in to se v ogromni večini godi — tudi ukrene potrebne varstvene naprave vsaj do onega časa, ko intervenira zdravstvena oblast. Vzemimo, da je učitelj pri učencu opazil škrlatico. Poslal ga bo takoj domu in slučaj javil pristojni oblasti. Toda preden pride uradni zdravnik, poteče lahko več dni. Učitelj bo torej takoj sam kontumaciral učence — so-stanovalec in sicer za 14 dni. Če se pri teh tekom tega časa ne pokaže škrlatica — pred-pogoj seveda, da so ločeni od bolnika — uver-jen je lahko učitelj, da niso oboleli, oziroma da so okužbo premagali. Koliko neprimlik in nesreče, tako za rodovine kakor za šole se s tem lahko odvrne, tembolj, ker na deželi ljudje zdravnika po navadi sploh ne kličejo. Posebno pogosto bo v tem smislu učitelj lahko inter-veniral pri manj opasnih boleznih, kakor ošpi-cah in noricah, pri katerih po navadi sploh ne pride do uradne intervencije — na deželi namreč — če slučajni prepogosto ne nastopajo.

V splošnem uvodu je g. pisatelj sicer omenil, da navedene kontumačne dobe niso absolutno veljavne, temveč, da so tudi v tem oziru zgolj merodajne odredbe zdravstvene oblasti. Seveda, zdravstvena oblast bi morala intervenirati v vseh slučajih nalezljivih bolezni, toda izkušnja pa uči, da je to sploh nemogoče in da se tudi ne zgodi. Izredne važnosti je torej, da ve učitelj pravilno postopati in v ta namen vsem šolam in družinam to izbornó učilo kar najtopleje priporočamo, ker je neobhodno potrebno za vsako šolo in vsako družino. —mn—

Obrtno književništvo z naukom o menicah. Ta knjiga, ki jo je spisal H. Podkrajšek, strokovni učitelj v Ljubljani, je izšla v zalogi šolskih knjig na Dunaju. Dobiti jo je v vseh knjigotržnicah po 1 K 20 h. — Opozarjamo, da ne da zaloga šolskih knjig niti enega izvoda po nji izdanih knjig brezplačno, torej naj nihče ne čaka na kak brezplačen izvod.

Tiskovine za obrtno šole, in sicer za obrtno računstvo, obrtno književništvo in obrtno spise je sestavil H. Podkrajšek, strok. učitelj v Ljubljani, izdala in založila pa jih je „Učiteljska tiskarna“. Te tiskovine se naslan-jajo na one obrazce, ki so potrjeni v Podkraj-škovich, od ministrstva odobrenih knjigah.

Tri častne nagrade, ki jih je pred meseci razpisalo „Splošno slovensko žensko društvo“ za tri najboljše slike iz otroškega življenja, oziroma za ilustracije slovenskih bajk ali narodnih pesmi, so dobili sledeči slovenski slikarji: I. darilo (100 K) prof. Saša Šantel, akademični slikar, Pazin. — II. darilo (50 K) prof. Ivan Vavpotič, akademični slikar, Idrija, in III. darilo (50 K) Hinko Smrekar, akad. slikar, Kranj. Tako je odločil jury, v kateri so bili ravnatelj Ivan Subic, akad. slikar Rihard Jakopič, akad. slikar P. Žmitek in šolski vodja tov. J. Dimnik.